

Prof. Mgr. art. Irena Medňanská, PhD.

Prešovská univerzita v Prešove

Filozofická fakulta, Inštitút hudobného a výtvarného umenia,

katedra hudby irena.mednanska@unipo.sk

Oponentský posudok na dizertačnú prácu

Autorka dizertačnej práce: **Mgr. Kateřina Andršová**

Študijný program: **Hudební teorie a pedagogika**

Školiteľ: **Prof. PhDr. Stanislav Bohadlo, CSc.**

Téma práce: ***Dobroslav Orel a jeho pedagogická činnosť jako jedna z cest k naplnění ideálu cecilianizmu v Čechách***

(rozsah strán 185 + 67 strán prílohy)

Aktuálnosť a náročnosť témy:

Dizertačná práca s vyššie uvedeným názvom predložená v odbore ***Hudební teorie a pedagogika*** napĺňa svojim obsahom obe oblasti vedeckého odboru: Ako personálna monografia predstavuje osobnosť Dobroslava Orela ako kňaza, muzikológa zbormajstra v kontexte prvej časti odboru ***hudební teorie a zároveň ako pedagoga***, čím je naplnená druhá časť odboru. Aktuálnosť témy podčiarkuje aj nedávne 100-výročie založenia Československej republiky a práve Dobroslav Orel, je tá osobnosť, ktorá sa výrazne pričínala o rozvoj hudobnej kultúry a školstva (na Slovensku univerzitného) v oboch častiach spoločnej republiky.

Formulácia cieľov práce a vhodnosť zvolených metód

Hlavný cieľ práce ... *je prohloubit poznání osobnosti Dobroslava Orela, sledovat jeho osobnostní a profesionální cestu* - s rozšírením do celej rady čiastkových cieľoch o pedagogickej činnosti D. Orela, jeho kňazskom poslaní, muzikologickými, interpretačnými aktivitami a výnimočnými organizačnými schopnosťami. Nastavené ciele, ako aj obsah práce určujú aj aplikovanú metodológiu, v ktorej boli využité nasledovné metódy:

- historicko-teoretická metóda (mapovanie výučby spevu v základných stredných školách v 2. polovici 19. stor. štúdiom školskej dokumentácie), biografická metóda (vo vzťahu k Dobroslavovi Orlovi), porovnávací metóda (analýza písomných dokumentov).

Prehľadnosť a logická štruktúra práce:

Práca je štruktúrovaná do desiatich strešných kapitol, pričom v siedmych je obsah diferencovaný do viacúrovňových podkapitol. Po úvodnom vstupe do problematiky sa v historickom chronologickom postupe autorka venuje stavu:

- ceciliánskeho hnutia, jeho odrazu v českých školách, postaveniu učiteľa vidieckej (základnej) školy a miestu cirkevnej hudby (1.kap.).
- dobe, ktorú žil D. Orel v dvoch historických epochách, (Rakúsko-Uhorsko a vznik Čsl. Republiky), detailnej analýze jeho rodinného pôvodu¹ (2.kap), kantorské pôsobenie otca Františka a jeho zásluhy na hudobnom vzdelaní syna Dobroslava (2.2.1).
- školských (národná škola u svojho otca), gymnaziálnych štúdií v Kolíne (spev u Františka Kmocha), tiež v metropole monarchie – Viedni a metropole českého kráľovstva – v Prahe, teologických štúdií a existenčných problémov v kráľovohradeckej diecéze za biskupa Brynycha (3.kap).
- pôsobenia v kráľovohradeckých cirkevných inštitúciách, tvorbe spevníka pre *Oltář* aj s organovým sprievodom, ďalej učebnici chorálu *Teoreticko-praktická rukoväť...*, tieto spolu s *Oltářem* tvorili základ pre praktický interpretačný výcvik, zbormajstrovskej činnosti v *Jednote katolických tovarišov*. (4.kap.)
- nástupu na systematizované miesto stredoškolského katechéta (najskôr vo výpomocnej funkcii) a jeho cieľavedomej snahe o dosiahnutie plnej kvalifikácie, kritike na jeho dosadenie na vyššiu reálnu školu v Hradci Královom, tvorbe učebníc a spevníkov, preložení na reálku v Prahe – Holešovicich, založení zboru a spoločným vystúpeniam s Českou filharmóniou, Orlov chlapčenský zbor vo Wágnerovej opere Parsifal v Národnom divadle a tragédia s tým spojená, citácie z dobovej tlače o vine i obrane D. Orla., odchodu i návratu na reálku po štúdiu hudobnej vedy na viedenskej univerzite u Quida Adlera a obhajobe dizertačnej práce s najvyšším vyznamenaním, nástupu na Konzervatórium v Prahe (1910-1919) na výučbu liturgiky, vzostupu Orlových úspešných aktivít ako zbormajstra. (5. Kap.)
- nástupu *pedagogického reformizmu*, Orlova snaha o rozvoj všestrannej hudobnosti žiakov, nielen jednostranného rozvoja speváckych zručností, aplikácií metód Emila Dalcroza a jeho apelu na využívanie intonačnej metódy Maxa Battkeho (citát na str.141) 6.kap.
- českého cyrilského hnutia a zásluhám D. Orl o koncepciu časopisu *Cyril* ako odborného periodika pre hudobno-pedagogickú prax, ktorý prináša (aj v ďalšom časopise *Vychovatel aj Orlove pedagogické názory a metodické postupy*. (7.kap.)
- vydaniu *Českého kancionálu* – výsledku Orlovho niekoľkoročného úsilia (8. Kap.)
- D. Orel jeden z prvých menovaných profesorov Univerzity Komenského v Bratislave,

¹ Autorka sa koreňom rodu Dobroslava Orla, z otcovej i matkinej strany venovala precíznym výskumom zápisov v matrikách, presahujúcich až rámec predkladanej práce.

od v r.1921 riaditeľ hudobno-vedeckého seminára na Filozofickej fakulte, krátke obdobie rektorom UK, podiel na rozvoji hudobného života Bratislavy, aktivity v *Ústave pre ľudovú pieseň* a *Spoločnosti pre hudobnú výchovu*. (9. Kap.)

- návrat do Čiech v r.1938 po vyhlásení Slovenského štátu (10. Kap.)

Všetky životné etapy D. Orla sú v jednotlivých kapitolách faktograficky zdokumentované, okrem materiálov z pozostalosti aj početnými citátmi z dobovej tlače, časopisy Cyril, Dalibor, Obnova. Tieto sú zároveň aj svedectvom vtedajšieho muzikologického vyjadrovania.

Dizertandka zaznamenala v biografii D. Orla okrem faktov, udalostí aj vývojové smerovania, medzníky, aktivity nielen v hudobnom cirkevnom živote či zborovej praxi, ďalej v hudobno-pedagogickej praxi a v jeho profesijnom raste. Zásluhou autorky sa objavujú aj hlbšie poznatky o existencii spolkov, ktorými sa doteraz nikto systematicky nezaoberal ako napr. existencia spolku *Hudební Budeč*, ktorý prerástol do speváckej školy ako voľnočasovej aktivite, realizovanej v rôznych pražských školách. Precíznu rešeršnou prácou aj vyvrátila či doplnila mnohé doteraz známe fakty v činnosti D. Orla.

Štylistická úroveň práce

Z hľadiska metodologického tvorí práca výskumný problém, ktorý svojou spolkovo-inštitucionálnou množinou a obsahovou rôznorodosťou predstavuje pluralitu v jednote, najmä hudobno-pedagogickej činnosti D. Orla. Táto mnohoraká jednota vytvára obraz a sínusoidu osobnostného a profesionálneho vývoja D. Orla, ktorý je determinovaný v súlade s politicko-spoločenským a hospodárskym vývojom v reformnom cecílsko-cyrilskom hnutí. V tomto smere autorka preukázala svoju vysokú erudíciu uchopenia individuálnych procesov a ich zasadenia do spoločensko-historického vývoja.

Práca disponuje 715 poznámkami pod čiarou, ktoré definujú spravidla zdroje a sú relevantným dôkazom o autorkinej snahe hlbokého hľadania a nachádzania objektívnych dôkazov či tvrdení. Obrazová príloha v rozsahu viac ako 60 strán prináša rozsiahly dokumentačný a obrazový materiál. Tiež dvanásť A4 strán súpisu bibliografických odkazov, rôzneho obsahu a zamerania je relevantným dôkazom autorkinho detailného sumarizovania a využitia dostupných knižných, časopiseckých a archívnych materiálov.

Záverom...

Dizertačná práca Mgr. Kateřiny Andršovej je odrazom precíznej, detailnej rešeršnej práce z pozostalosti D. Orla, uloženej v Českom múzeu hudby, v archívoch, matrikách,

múzeách a v školských dokumentoch. Množina osvojených poznatkov, informácií je potvrdená aj množstvom citácií, vhodne zakomponovaných do problému.. Dizertačná práca je dôkazom autorkinej schopnosti analýzy a syntézy, selekcie pre vytvorenie komplexnej deskripcie a analýzy mnohostrannej činnosti Dobroslava Orla pred odchodom na Slovensko v r. 1919. Štylizácia textu je logická, autorka prezentuje výskumné zistenia v historickom vývoji a pedagogickej práci Dobroslava Orla, s dodržaním zásad bibliografickej normy, najmä v oblasti citovania a parafrázovania.

Dizertačnú prácu ***Mgr. Kateřiny Andršovej odporúčam na obhajobu*** a po úspešnej obhajobe navrhujem udeliť menovanej vedecký titul **doctor philosophie Ph.D** v odbore ***hudební teorie a pedaggika***.

Otázka na obhajobu:

Ako rezonuje v hudobnej pedagogike v Čechách v súčasnosti odkaz D. Orla a jeho nasledovníkov?

Prešove 8.06.2019

Prof. Mgr. art. Irena Medňanská, PhD.